

Examen HAVO 2009

tijdvak 1
woensdag 27 mei
13.30 - 16.30 uur

management & organisatie

tevens oud programma

management & organisatie

Bij dit examen horen een bijlage en een uitwerkbijlage.

Dit examen bestaat uit 32 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 62 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring, uitleg of berekening gevraagd wordt, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring, uitleg of berekening ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Opgave 1

In deze opgave blijft de btw buiten beschouwing.

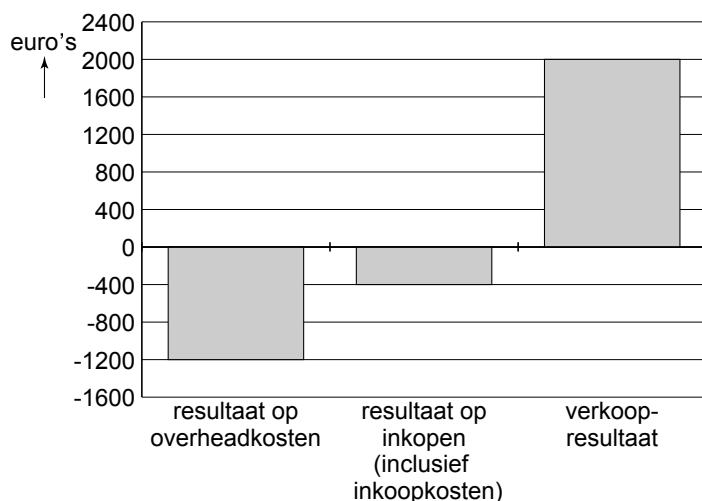
Nika Osram handelt in het product Rokus. De voorraad Rokus wordt in 2009 geadministreerd tegen een vaste verrekenprijs van € 4,- per eenheid. De opslag voor overheadkosten is € 1,- per eenheid. De verkoopprijs van een eenheid Rokus wordt berekend door de kostprijs te verhogen met een winstopslag.

De voorraad Rokus bestaat op 1 januari 2009 uit 875 eenheden.

Op 1 februari 2009 was deze voorraad 175 eenheden minder. In de maand januari 2009 zijn er 625 eenheden ingekocht.

- 2p **1** Bereken het aantal verkochte eenheden Rokus in de maand januari 2009.

Nika heeft voor januari 2009 het resultaat op overheadkosten, het resultaat op inkopen (inclusief inkoopkosten) en het verkoopresultaat in het onderstaande overzicht weergegeven:

- 3p **2** Bereken de verkoopprijs van het product Rokus in januari 2009.
- 2p **3** Bereken de werkelijk betaalde inkoopprijs inclusief inkoopkosten van een eenheid Rokus in januari 2009.

Opgave 2

Bij deze opgave horen de informatiebronnen 1 tot en met 4.

Kapsalon “Vink en Janssen” (V&J) is gevestigd in een pand gelegen in een buitenwijk van Nijmegen. In het najaar van 2008 komt er in het centrum van de stad een fraai pand beschikbaar. Kapsalon V&J overweegt een verhuizing in 2009 naar dit pand.

- 2p 4 Welke rechtsvorm heeft de kapsalon V&J? Motiveer het antwoord met behulp van informatiebron 1.

V&J is aangesloten bij de Algemene Nederlandse Kappersorganisatie (ANKO). De ANKO is een vereniging voor de Nederlandse kappers.

- 1p 5 Welk verschil bestaat er tussen de doelstelling van V&J en die van de ANKO, gelet op de rechtsvorm van beide organisaties?

In verband met de mogelijke verhuizing heeft V&J advies gevraagd bij de ANKO. Deze heeft V&J gewezen op het rapport “Structuuronderzoek Kappersbranche”. In informatiebron 2 zijn enkele passages uit dit rapport opgenomen. In dit rapport is bij het onderwerp “Vraagontwikkeling” sprake van een afnemende klanttrouwheid. Dit kan zowel een bedreiging zijn als een kans bieden voor V&J als ze gaat verhuizen.

- 2p 6 Geef een verklaring waarom de afnemende klanttrouwheid zowel een bedreiging kan zijn als een kans kan bieden voor V&J bij verhuizing.

V&J houdt in het geval van verhuizing rekening met een aanlooptijd van een half jaar, waarin de klantenkring opgebouwd wordt. Daarom stelt V&J als voorwaarde om te verhuizen dat in de zevende maand ná de verhuizing de maandwinst hoger moet zijn dan de gemiddelde maandwinst van vóór de verhuizing.

V&J heeft gegevens verzameld ten behoeve van de bepaling van de opbrengsten en kosten ten gevolge van een eventuele verhuizing.

Opbrengstgegevens ten behoeve van de resultatenberekening

Informatiebron 3 laat een door V&J uitgevoerd klantenonderzoek zien. Daarin wordt onder andere het bestaande klantenbestand getoond vóór de verhuizing.

- 2p 7 Toon met behulp van informatiebron 3 aan dat de gemiddelde maandopbrengst vóór de verhuizing € 3.906,45 bedraagt.

V&J verwacht dat in de eerste maand ná de verhuizing de opbrengst van de huidige klanten met 15% daalt ten opzichte van de gemiddelde maandopbrengst vóór de verhuizing. Verder gaat V&J ervan uit dat in de eerste maand ná de verhuizing er 20 nieuwe klanten zullen bijkomen die in deze maand een gemiddeld bedrag besteden van € 21,20 (inclusief 6% btw).

2p 8 Bereken de verwachte opbrengst in de eerste maand ná de verhuizing.

Vanaf de tweede tot en met de zevende maand ná de verhuizing verwacht V&J dat de maandopbrengst telkens met 3% zal toenemen ten opzichte van de voorafgaande maand. Deze groei ontstaat doordat de toename van nieuwe klanten de afname van de huidige klanten zal overtreffen.

1p 9 Bereken de verwachte maandopbrengst in de zevende maand ná de verhuizing.

Kostengegevens ten behoeve van de resultatenberekening

In informatiebron 4 is het investerings- en financieringsplan opgenomen voor het nieuwe pand in het centrum. V&J zal ter gedeeltelijke financiering een lening van € 15.000,- afsluiten indien er verhuisd wordt.

3p 10 Bereken, indien V&J afschrijft op basis van een vast percentage van de aanschafwaarde, de maandelijkse afschrijving op de totale investering.

1p 11 Bereken het maandelijkse interestpercentage van de lening.

2p 12 Bereken van de lening de verwachte kosten voor de zevende maand ná de verhuizing.

3p 13 Zal V&J verhuizen? Vul de uitwerkbijlage behorende bij deze vraag in.

Opgave 3

Mevrouw Pietersen heeft recht op een verzekeringsuitkering van € 4.000,- te ontvangen op 1 januari 2025. Zij wil deze uitkering echter ontvangen op 1 januari 2020. De verstrekker van de uitkering gaat hiermee akkoord en brengt haar 5% samengestelde interest per jaar in rekening.

1p 14 Bereken welk bedrag mevrouw Pietersen op 1 januari 2020 zal ontvangen (zie formuleblad).

Naast de verzekeringsuitkering van € 4.000,-, wil mevrouw Pietersen op 1 januari 2020 kunnen beschikken over een spaarsaldo van € 10.000,-. Hiertoe opent zij een spaarrekening. Zij zal op 1 januari 2010 en op 1 januari 2015 een gelijk bedrag op deze spaarrekening storten.

Op deze spaarrekening wordt jaarlijks 4,5% samengestelde interest vergoed. De interest zal op 31 december van elk jaar op deze spaarrekening worden bijgeschreven.

2p 15 Bereken welk bedrag op 1 januari 2010 en op 1 januari 2015 door mevrouw Jansen op deze spaarrekening gestort zal moeten worden (zie formuleblad).

Opgave 4

Loes Markering is penningmeester van de rijvereniging "Jolly Jumper". Aan de boekhouding van de vereniging ontleent ze de volgende gegevens (bedragen in euro's).

Balans per 1 januari 2008

debet			credit
Te vorderen contributie	1.800	Eigen vermogen	15.700
Bank	17.500	Nog te betalen bijdrage aan LPRV* over 2007	3.600
	<u>19.300</u>		<u>19.300</u>

Staat van baten en lasten over 2008

baten			lasten
Totale baten	21.250	Totale lasten	21.760
Saldo	<u>510</u>		<u></u>
	<u>21.760</u>		<u>21.760</u>

Overzicht van inkomsten en uitgaven over 2008

ontvangsten			uitgaven
Totale ontvangsten	24.600	Totale uitgaven	23.750
	<u></u>	Saldo	<u>850</u>
	<u>24.600</u>		<u>24.600</u>

* LPRV staat voor Landelijke Pony Rij Vereniging

Daarnaast zijn er enkele andere gegevens:

- De contributie van Jolly Jumper voor 2008 bedraagt € 75,- per lid per jaar.
- De contributie van Jolly Jumper voor 2009 bedraagt € 85,- per lid per jaar.
- De totale baten bestaan voor 30% uit contributies.

- 1p **16** Heeft Jolly Jumper het jaar 2008 met een positief of met een negatief resultaat afgesloten? Motiveer het antwoord.
- 2p **17** Bereken het aantal leden van Jolly Jumper in 2008.

Aanvullende gegevens van Jolly Jumper zijn:

- In 2008 is alle achterstallige contributie over eerdere jaren ontvangen.
- Per 31 december 2008 hebben 4 leden hun contributie over 2008 nog niet betaald.
- Per 31 december 2008 hebben 8 leden hun contributie over 2009 reeds betaald.
- Alle ontvangsten en uitgaven gaan via de bank.

- 4p **18** Stel met behulp van de verstrekte gegevens de balans van Jolly Jumper per 31 december 2008 samen. Vul de uitwerkbijlage bij deze vraag in.

Opgave 5

Bij deze opgave horen de informatiebronnen 5 tot en met 7.

In deze opgave blijft de btw buiten beschouwing.

Flexia bv is een handelsonderneming in meubels die enkele verkoopvestigingen verspreid over het gehele land heeft.

Flexia is gespecialiseerd in flexibele kastsystemen, waarvan het product Flexikast - een eenvoudige boekenkast met verstelbare schappen - grote populariteit geniet en de belangrijkste bijdrage aan het resultaat van de onderneming levert.

Flexia hanteert voor de bepaling van de verkoopprijzen een nettowinstopslag van 15% op de kostprijs. De verkoopprijs van de Flexikast is € 92,00.

1p **19** Bereken de kostprijs van de Flexikast.

Tot 1 januari 2008 maken de inkooprijzen 40% van de kostprijs uit. Sinds het begin van het jaar 2008 zijn deze inkooprijzen met 30% gestegen zonder dat Flexia de verkoopprijzen van haar Flexikasten heeft aangepast. Hierdoor is de nettowinstmarge, als percentage van de verkoopprijs op de Flexikast, fors gedaald. Andere kosten per product bleven onveranderd.

2p **20** Bereken voor de Flexikast de nettowinstmarge in procenten van de verkoopprijs na de stijging van de inkooprijzen.

2p **21** Noem twee ontwikkelingen uit informatiebron 5 die er toe geleid hebben dat Flexia de verkoopprijs van de Flexikast in 2008 niet heeft kunnen verhogen.

3p **22** Welke balansposten aan de activakant (informatiebron 6) hebben duidelijk de invloed ondervonden van de genoemde ontwikkelingen van vraag 21? Motiveer het antwoord.

Flexia heeft in de laatste maanden van 2008 geen betalingen kunnen verrichten en doet daarom een verzoek aan de bank om het rekening-courantkrediet te verhogen. De bank zal hierbij een aantal aspecten in ogenschouw nemen:

- de ontwikkeling van de liquiditeit in 2008
- de ontwikkeling van de solvabiliteit in 2008
- rol van andere belanghebbenden.

2p **23** Is de liquiditeit, op basis van de quick ratio in 2008 verbeterd of verslechterd? Motiveer het antwoord zonder berekening. Gebruik het formuleblad en informatiebron 6.

2p **24** Leg uit waarom banken bij de beoordeling van een kredietaanvraag naar de ontwikkeling van de solvabiliteit van een onderneming kijken.

- Op 31 december 2007 bedroeg de solvabiliteit (zie formuleblad) van Flexia 1,10.
- 2p **25** Is de solvabiliteit van Flexia in 2008 verbeterd of verslechterd?
Bereken hiertoe de solvabiliteit op 31 december 2008.
- In informatiebron 7 staat informatie over de wijze van beoordeling door de bank van de kredietaanvraag van Flexia.
- 2p **26** Welke beoordeling zal de bank geven ten aanzien van de kredietaanvraag van Flexia? Motiveer het antwoord met behulp van informatiebron 7.
- 2p **27** Noem naast de bank nog twee andere groepen belanghebbenden van Flexia en leg uit hoe zij een bijdrage kunnen leveren ter voorkoming van een faillissement van Flexia.

Opgave 6

NEWBRAINS nv is een onderneming die zich bezighoudt met innovatie.

Gegeven is:

Balans van NEWBRAINS nv per 31-12-2008 (in euro's)			
debet			credit
Vaste activa		Eigen Vermogen	
Immateriële vaste activa	2.393.000	Aandelenkapitaal	6.150.000
Materiële vaste activa	86.000	Agioreserve	1.550.000
Leningen u.g.	657.000	Algemene reserve	3.500.000
Deelnemingen	6.860.000	Herwaarderingsreserve	335.000
Vlottende activa		Lang Vreemd Vermogen	
Effecten	429.000	Voorzeningen	1.000.000
Vorderingen	249.000		
Liquide middelen	3.749.000	Kort Vreemd Vermogen	
		Kortlopende schulden	<u>1.888.000</u>
	<u>14.423.000</u>		<u>14.423.000</u>

NEWBRAINS heeft van een andere onderneming, Inventive nv, aandelen gekocht met als doel zeggenschap in deze onderneming te verkrijgen.

- 1p **28** Onder welke balanspost zijn deze aandelen opgenomen op de balans van NEWBRAINS?

De post 'Materiële vaste activa' komt op de balans van NEWBRAINS op 31 december 2007 voor met een waarde van € 108.000,-. In 2008 is er niet in materiële vaste activa geïnvesteerd en zijn er materiële vaste activa met een boekwaarde van € 5.000,-, verkocht voor € 7.500,-. Er zijn geen herwaarderings van de materiële vaste activa geweest.

- 2p **29** Bereken met welk bedrag de post 'Afschrijvingskosten materiële vaste activa' voorkomt op de resultatenrekening over 2008.
- 1p **30** Geef een voorbeeld van een immaterieel vast actief.

Opgave 7

Van onderneming Obligaan nv is de onderstaande balans gegeven.

Balans van Obligaan nv per 1-12-2009 (in miljoenen euro's)			
debet			credit
Vaste activa	812	Aandelenvermogen	320
Vlottende activa	307	Reserves	150
Liquide middelen	1	5,2% Obligatielening	250
		Overige passiva	<u>400</u>
	<u>1.120</u>		<u>1.120</u>

Overige gegevens:

- De nominale waarde van een aandeel bedraagt € 5,-.
- De nominale waarde van een obligatie bedraagt € 1.000,-.
- In de prospectus van de obligatielening is opgenomen dat er vervroegd mag worden afgelost op de obligatielening.
- De beurskoers van het aandeel Obligaan bedraagt op 28 november 2009 € 20,10.

Obligaan zal in december 2009 zeven miljoen nieuwe aandelen plaatsen tegen een koers die € 2,- onder de beurskoers van 28 november 2009 ligt. De gehele opbrengst van deze plaatsing zal worden gebruikt om een deel van de obligatielening vervroegd af te lossen op 31 december 2009.

- 2p **31** Leg uit waarom Obligaan de uitgiftekoers van de aandelenemissie onder de beurskoers vaststelt.

Het vervroegd aflossen op de obligatielening levert een besparing op de interestkosten van de obligatielening op.

- 2p **32** Bereken het bedrag waarmee over 2010 de interestkosten op de obligatielening verlaagd worden als gevolg van de vervroegde aflossing.